

Crowdfunding voor voedsel en inkomen voor 500 families in Nhamua en Conguiana, Provincie Inhambane, Mozambique

September 2023 door: Paul Hassing, organisator

Samenvatting

"Steun ons om hoop te brengen aan 500 hardwerkende, maar kwetsbare gezinnen in Zuid Mozambique. Ons 176 ha project zal vruchtbare landbouwgrond opleveren, de voedsel situatie aanmerkelijk verbeteren, verbetering van hun inkomensmogelijkheden en een betere toekomst voor deze veelal female-headed huishoudens. Met uw hulp willen we 58.230 euro ophalen om dit veelbelovende project te financieren. Doneer nu en wordt een deel van de verandering die levens en gemeenschappen verbetert."

Langs de kust van Inhambane op 550 km afstand noordelijk van de hoofdstad Maputo in Mozambique wonen mensen op duingronden langs een laagvlakte (Nhamua en Conguiana) met zoet kwelwater het hele jaar door. (Kaart 1). De mensen hebben de afgelopen 30 jaar 2 keer geprobeerd om deze laagvlakte in cultuur te brengen, maar dat is niet gelukt door fouten in de aanpak. Met de kennis, inzichten en betrokkenheid van de mensen van vandaag kan dat wel.

Zeventig families hebben zelf een dijk aangelegd in september 2022 om overstromingen van hun land (16 ha) te voorkomen door de zee en regen en de verbouw van voedselgewassen mogelijk te maken. Ze zijn gesteund met een lange afvoerbuis en landbouwgereedschap. De eerste gewassen zijn direct geplant; bananen, zoete aardappel en rijst. De andere 500 families in Nhamua en het aangrenzende Conguiana willen ook graag een stuk beschermd land (176 ha) hebben. Dat betekent lokale organisatie, een nieuwe dijk, een betonnen doorgang met zelfsluitende sluisen, twee te graven drainage sloten en beter gereedschap.

Om dat mogelijk te maken is naar schatting 58.230 euro nodig. In de droge periode vanaf mei tot september 2023 kan alles aangelegd worden. De gemeente ondersteunt dit plan en heeft de formele toestemming aan de beide gemeenschappen (bairros) verschaft.

CV Paul Hassing

Van 1980 t/m 1984 heb ik in dienst van de Mozambikaanse overheid gewerkt in de vallei van de rivier Limpopo en Incomati, in het zuiden van Mozambique. Mijn opdracht was om de vallei te beschermen tegen overstromingen uit zee en door overvloedige regenval en nieuwe irrigatie velden aan te leggen. Ik heb daar veel van geleerd, het was mijn eerste baan na mijn afstuderen in Wageningen in land en waterbeheer. Daarna heb ik 5 jaar gewerkt bij het Tropeninstituut in Amsterdam en bijna 20 jaar tot 2010 bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken op het gebied van milieu, energie, waterbeheer en klimaat. Mijn laatste positie was die van plaatsvervangend directeur. Gedurende die tijd heb ik 2 keer Mozambique bezocht voor mijn werk. Na 2010 heb ik zo'n 10 keer freelance werk gedaan in de vallei van de Rio Limpopo.

Doel

Aan 500 families de mogelijkheid bieden om de voedsel situatie van hun gezinnen te verbeteren en wat geld te verdienen. Deze gezinnen produceren nu niet genoeg voor eigen consumptie en hebben vaak geen mogelijkheid om geld in de omgeving bij te verdienen. Ze zijn nu een kwetsbare groep met weinig perspectief. Goed water beheer van de lage veengronden zal het mogelijk maken om het gehele jaar door gewassen te verbouwen op een gebied van 176 ha.

Dagelijks wordt het gebied overstroomd met het zoute water van de vloed. Dat wordt voorkomen door een dijk van iets meer dan 200 meter lang met een hoogte van de maximale vloed niveau plus 40 cm. Dat maximale niveau is bij de mensen bekend. Maar de druk van het omliggende grondwater kan het zoete water tot het maaiveld doen stijgen. Dit grondwater moet tot zeker 20-30 cm beneden maaiveld worden ontwaterd. Dat alleen is nog niet genoeg omdat er elk jaar een grote regenbui van 80-100 mm/dag kunnen vallen. Ook dan zou zonder goede ontwatering alles onder water lopen en de mensen hun gewas kwijt zijn. Dus is ook een intensieve veld drainage nodig. Dat is op het ontwerp met blauwe lijnen aangegeven. Dit intensieve drainagesysteem zal door de mensen zelf worden aangelegd met technische ondersteuning vanuit het project.

Waarom dit project?

De bevolking heeft vanaf de jaren tachtig regelmatig geprobeerd om de laagvlakte te beschermen tegen overstromingen door zeewater (vloed) en hevige regenbuien. Dat is tot dit jaar niet echt gelukt. Het is niet duidelijk waarom maar het kan zijn dat de dijk te smal en/of niet hoog genoeg was en het regenwater niet weg kon. Maar steeds bleven de vrouwen aan de randen van deze laagvlakte toch een paar maisplanten verbouwen, heel arbeidsintensief, wat aangeeft dat er een grote behoefte is aan voedsel.

Een collega heeft in 2021 deze situatie aan mij voorgelegd en gevraagd om eens te kijken of er een oplossing voor bestaat. Ik heb informatie gekregen van de mensen ter plekke,

collega's om informatie gevraagd en vooral veel van mijn kennis en ervaring in Mozambique in vergelijkbare situaties kunnen gebruiken. En ik spreek Portugees. Zo kon ik een ontwerp maken voor het gebied wat ik aan de mensen heb opgestuurd en (telefonisch) uitgelegd. In contacten met hen werd mij o.a. gevraagd of ik de grond voor mijzelf wilde hebben, een soort verborgen agenda. Heel begrijpelijk. Ik heb kunnen uitleggen dat ik gepensioneerd ben en ik er plezier aan beleef als ik wat voor hen kan betekenen.

Mijn goede collega Jaap de Kroes werd bereid gevonden om tijdens zijn bezoek aan Mozambique in februari 2022 met de mensen te gaan praten over hoe ze het denken aan te pakken. Het bleek dat de mensen van Nhamua al op eigen initiatief begonnen waren met het aanleggen van een dijk, met de hand en zelf georganiseerd. Bijzonder is dat zowel mannen als vrouwen de dijk hebben aangelegd. Vrouwen zijn vaak in overtal. Niet zo verwonderlijk omdat het de vrouwen zijn die de verantwoordelijkheid hebben voor de voedselvoorziening van het gezin. Ze verbouwen nu op de droge zandgronden (te vergelijken met onze duinen!). In combinatie met de grillige regenval is dat een bijna onmogelijk opgave.

Jaap en ik zijn de mening toegedaan dat er een uitlaat voor het water binnen de kleine polder zou moeten komen omdat anders de gronden regelmatig onder water zouden staan door de regen. Deze uitlaat zou een 12 meter lange buis moeten zijn met een diameter van 80 cm. De mensen zelf waren van mening dat zij de uitlaat wel konden openen en sluiten. Ik heb daarop besloten om deze buis te kopen en transport naar Nhamua (500 km) mogelijk te maken.

In oktober 2022 heb ik de mensen bezocht om te zien of het technisch gezien allemaal goed is aangelegd, dat het water goed afgevoerd wordt en of zij al begonnen waren met het aanplanten van gewassen.

Inzichten en resultaat van mijn bezoek

Ik heb in Mozambique zelden een groep (kansarme) mensen ontmoet die zo intrinsiek gemotiveerd zijn om iets voor elkaar te krijgen in de landbouw als deze groep De secretaris van de gemeenschap Nhamua die deze functie al bijna 40 jaar (!) vervult, is daarin een belangrijke schakel. Veel werk is door de vrouwen verricht. Ze waren vaak in de meerderheid. Hun grote motivatie is mede gebaseerd op de povere opbrengst op de gele zandgronden

De dijk is 200 meter lang. Technisch gezien was de dijk niet helemaal perfect aangelegd. Er was een aantoonbare zwakke plek over een afstand van 20 meter. Ook waren er twee plekken waar de voet van de dijk niet breed genoeg was. Dat is allemaal nu verbeterd. De buis die het water doorlaat, bleek niet voldoende verankerd te zijn. Dat is nu ook hersteld. En in de week voor Kerstmis worden drie sloten gegraven om het water sneller de polder uit te krijgen na een hevige regenbui.

Een spontane gift van een goede vriend (1000 euro) gaf de mogelijkheid om de pijp beter te verankeren en elke familie van nieuw gereedschap te voorzien.

Het is niet realistisch om te denken dat deze kleine polder binnen twee maanden volledig door de families met gewassen zou zijn bedekt, zeker nu de regentijd is aangebroken en tot

april voortduurt. Mensen zullen zich ook afvragen: zal de dijk het houden en moeten we nu minder tijd besteden aan de droge landbouw omdat de polder veel meer mogelijkheden biedt? Voor de hand ligt dat sommige families het voortouw nemen, anderen zullen de “kat uit de boom kijken” en pas na de regentijd in actie komen.

Hoe het ook zij, deze kleine polder heeft in drie maanden tijd het perspectief van de gemeenschap wel grondig veranderd. Er is weer een (bescheiden) toekomst voor 70 families. Dat kon ik op de gezichten van de vrouwen duidelijk lezen en werd me van alle kanten duidelijk gemaakt.

En hoe nu verder?

Meer families een toekomst bieden!

De totale laagvlakte (estuarium) heeft een oppervlakte van 14 tot 15.000 hectare. De ecologische waarde van het gebied moet behouden worden. Slechts een relatief klein deel kan voor landbouw worden gebruikt. Nhamua is een soort pilot project om te zien hoe de ontwikkeling het beste kan worden aangepakt en zo dicht mogelijk bij de mensen blijft. Uitgangspunt: de families zijn bijzonder gemotiveerd, de verbetering is technisch niet eenvoudig maar wel te doen.

Uw donatie zal 500 families ondersteunen door 176 hectare te ontwikkelen: meer voedsel, meer geld.

Wat is daarvoor nodig?

1/ De gemeente is de eigenaar van deze gronden. Toestemming voor het in gebruik nemen wordt door de gemeente afgegeven. De wethouder ging in januari akkoord. De burgemeester van Inhambane heeft goedkeuring gegeven eind februari en de ondersteuning gekregen van het provinciale milieudienst. De officiële opening van het project is voorzien op 25 mei 2023,

2/ De families moeten het met elkaar eens worden wie welk stuk grond krijgt toebedeeld. In Nhamua is dat goed verlopen, voor dit grotere gebied worden geen verrassingen verwacht. De (principes van de) verdeling moet geregeld zijn alvorens met de aanleg te beginnen. De beide bairros er in de tweede week van maart mee beginnen.

3/ Voor een gebied van 176 ha moet een intern drainagesysteem worden aangelegd. Dat plan is beschikbaar. Het grondverzet zal door de bevolking worden verricht en technisch moeten worden begeleid. De aanleg van de sluizen zal professioneel worden aangepakt. Iemand uit hun gemeenschap zal erop gaan toezien dat de sloten goed worden onderhouden. Dat onderhoud moet nog besproken worden. En o.a. daarvoor zal van elke familie een jaarlijkse bijdrage van 700 meticais (ongeveer 11 dollar) worden gevraagd.

4/ Aanleg van een nieuwe dijk over een afstand van meer dan 600 meter. Dat zal zeer waarschijnlijk geen problemen opleveren omdat de technische aanpak gelijk is aan die van de aanleg van de dijk in Nhamua.

5/ Aanleg van een water uitlaat met automatisch sluitende sluizen. Daarover bestaat in Mozambique kennis en ervaring. De constructie vindt plaats in een omgeving van veen met een klein percentage zand. Dit professionele werk zal worden uitbesteed en een ontwerp wordt onder mijn begeleiding gemaakt. Het is niet bekend of praktische ervaring met dit soort werk in en rond Nhamua voorhanden is. Anders elders contracteren. Geschat wordt dat de totale kosten rond de 30k euro zijn.

6/ Technische begeleiding. Ik ben voornemens om 4 tot 6 weken ter plekke te gaan werken, in samenwerking met een jonge Mozambikaanse technicus uit de omgeving. Ik reken daarvoor geen vergoeding maar de jonge technicus moet wel betaald worden voor een periode van tenminste 4 maanden.

7/ Tot nu toe heeft geen enkele organisatie het aangedurfd en/of over de kennis beschikt om dit project financieel te ondersteunen. Ik heb verschillende organisaties benaderd. De gemeentelijke en provinciale overheden beschikken niet over de capaciteit om dit project op eigen kracht te ontwikkelen. Door de oorlog in het noorden wordt er fors bezuinigd. Helaas.

Tenslotte, er is hier geen sprake van een businessmodel. Dit soort werk wordt overal op de wereld met publieke of maatschappelijke middelen gefinancierd. De mogelijkheid bestaat nog wel dat de gemeente Inhambane een kleine bijdrage levert.

Mijn eigen bijdrage.

Tot nu toe heb ik naar schatting er 6 maanden werk in gestopt, kaarten laten drukken en veel gebeld met Mozambique. Dat was allemaal in de periode 2021 en 2022. Tot nu toe heb ik alle kosten die ik naar en in Mozambique heb gemaakt zelf betaald waaronder 3000 euro's voor het kopen en transporteren van de 2x 6 meter lange ontwateringsbuis.

Ik zal wederom mijn inzet voor dit project leveren tegen nultarief. Evenwel schat ik in dat mijn aanwezigheid ter plekke dit keer beduidend langer nodig is voor allerlei technische aanwijzingen, aanpassingen en het betalen van de constructeurs en technici. Ook het voorlichten en afstemmen met de families zal extra tijd vergen hoewel daar nu al aan gewerkt wordt. De risico's van dit project heb ik met 10 % onvoorzien afgedekt.

Budget 2023 in Euro's

<u>Activiteit</u>	<u>Bedrag</u>
Ontwerp uitlaat; Nholland Alkmaar (reeds verricht)	3.000
Constructie 2 sluizen, aannemer	15.000
Constructie 340 meter betonnen afvoer	6.800
Toezicht constructie (extern)	2.000
Salaris technicus 4 maanden	2.400
Transport, auto en motor	3.500

Benzine	900
2 Ticket AMS-MAPUTO=AMS2	2.600
Verblijf 52 dagen * 120	6.240
Werk families aan dijk en sloten	pm
Werk Paul	pm
Communicatie en kaarten	pm
<u>Nieuw gereedschap voor families</u>	<u>3.500</u>
Subtotaal	35.940
<u>Onvoorzien 15%</u>	<u>5.390</u>
Totaal	41.230

Het is mijn voornemen en dat van de mensen ter plekke om het project uit te voeren op het moment er 80% van het budget is toegezegd. Dat moet ruim voor de opening van het project op 25 mei 2024 het geval zijn.

Door de toeristen cultuur is er een redelijk grote nijverheidssector. Bekeken zal worden of er een speciaal werk gemaakt kan worden om elke donateur te bedanken en een herinnering te geven.

Vraag en Antwoord

Vraag:

Wat is de waarde van het mangrovebos?

Antwoord PH:

Opmerkelijk is dat het estuarium wel mangrovebos bevat maar de kust niet. Dat ligt ecologisch niet voor de hand omdat mangrovebos in principe de kustlijn beschermt tegen eb en vloed. Enkele bejaarde mensen vertellen dat het mangrovebos ergens tussen 1990 en 2000 is weggekapt omdat het brandhout rond hun gebied opraakte en daardoor gedwongen werden om brandhout elders te gaan zoeken. Dat werd het mangrove voor de kust. De wet uit 1998 ter bescherming van de kust en behoud mangrove bos zegt in artikel 5 dat mangrove bos op een afstand verder dan 100 meter van de kustlijn landinwaarts niet onder de bescherming valt. De mangrove in het projectgebied valt onder deze uitzondering. Het voorstel is nu om het gebied in het project dat met mangrove is bedekt, te compenseren met nieuwe aanplant langs de kust. Schatting is rond de 50 tot 60 hectare. Dat ligt nu voor.

Vraag:

Zijn de families akkoord met de jaarlijkse bijdrage of moet dat nog besproken worden?

Antwoord PH:

De families zijn niet gewend om te betalen voor landbouw diensten. Al is het maar (dat denk ik) omdat er geen diensten geleverd worden aan de families. Maar de families beseffen ook dat ze niet afhankelijk willen zijn van de gemeente of landbouw dienst. Althans dat is het beeld dat ik heb op basis van een gesprek met 2 mensen. Hoe hard is dat? Wel heb ik met beide secretarissen van de 2 dorpen (bairros) gesproken over het organiseren van het onderhoud. Deels kan dat op basis van -in kind- maar er zal ook een kleine bijdrage gevraagd worden voor het toezicht op het gebruik. Ik denk dat er volgend jaar 10 US\$ per families betaald zou kunnen worden en daarna oplopend tot 20 US\$. Dat bedrag is goed op te brengen door de verkoop van groenten op de markt.

Vraag:

Ondanks het feit dat er geen sprake is van een business model, is toch wel een berekening van kosten en baten gewenst. Wat zijn de verdere terugkerende kosten voor de families? Zowel financieel als in menskracht.

Antwoord PH:

Zeker is dat belangrijk. Bovenstaand vind je al een aanzet. Het onderhoud is vooral het schoonhouden van de sloten, het ophogen van de veen dijken mochten die inklinken, en het schoonhouden van de afsluitbare sluiskleppen. Het schoonhouden van de sloten is de -in kind- bijdrage van de families. Ik denk dat dat 2 keer per jaar moet gebeuren. Een bijdrage van 10-20 US\$ moet voldoende zijn om een vorm van toezicht te financieren en mogelijke onderhoud aan de sluizen. Deze jaarlijkse bijdrage staat gelijk aan 20-30 kg mais of 20-30 kg tomaten. Dat moet op te brengen zijn omdat er het gehele jaar verbouwd kan worden. En er een goede afzet mogelijkheid is in Inhambane en de restaurants aan het strand. Veel groente komt nu uit Zuid Afrika.

Vraag:

Wat zijn de verwachte opbrengsten? Vergelijking van situatie met en zonder project van kosten en baten en weergave wie meest profiteren en wie de meeste lasten dragen (denk bijv. aan man/vrouw verdeling).

Antwoord PH:

Zover zijn we nog niet in de gesprekken. Er wordt nu bijna niets verbouwd, alleen aan de randen van de laagvlaktes. De families -denk ik- zijn nu zo gemotiveerd omdat er bijna geen alternatief is voor de schrale zandgronden waar de kokosbomen op staan met daaronder wat cassave en aardnoten. Kortom, de landbouw is behoorlijk rudimentair en als gevolg daarvan is de voedselsituatie en gezondheid van de kinderen niet bijzonder fraai. Dat is het beeld van Inhambane dat al tientallen jaren bestaat en er op het gebied van landbouw weinig te halen valt in Inhambane. Dus nadruk op toerisme..... Het ontwikkelen van deze laagvlaktes is een kleine maar ook grote ommekeer.

Tja, wie gaat er het meeste van profiteren? Dat weet ik niet precies. Wel is het zo dat veel mannen in Zuid-Afrika werken, in Inhambane or Maputo. Dat betekent dat het dagelijkse werk, wat dat ook moge zijn, door vrouwen wordt gedaan. Ook het ontwikkelen van de

veengronden naar landbouw- zou me niet verbazen- dat het door de vrouwen wordt gedaan. Of dat er jonge mannen zijn die nu wel in de landbouw stappen omdat er iets te verdienen valt. Dat is allemaal moeilijk te voorspellen, op dit moment. Zijn er genderstudies over de provincie Inhambane? Ik ken ze niet. Maar er zijn ook mannen die zich de afgelopen maanden heel actief hebben ingezet voor het ontwikkelen van deze laagvlakte... dus ja? Per saldo, ik zou het niet weten op dit moment.....

Vraag:

Worden deze velden nu door anderen gebruikt (bijv. veehouderij) die daardoor (een deel van) hun inkomsten kwijt raken?

Antwoord PH:

Het antwoord kan kort zijn. De laagvlakte wordt door niemand gebruikt. Vee zou tijdens eb met de poten in het veen blijven vastzitten en het zoute zeewater laat alleen maar mangrove toe. Maar, de uitzondering is een enkele visser, die tot de families behoren. Elke keer als het vloed wordt, komen er een paar vissen naar binnen. Echter, het idee bestaat dat er straks meer vissen in de sloten zitten en in de uitgravingen voor de aanleg van de dijk. Dat heb ik verder niet geverifieerd. Het speelt verder niet.

Voortschrijdende ontwikkelingen

De crowdfunding heeft tot medio 2023 12.000 euro opgeleverd. Met veel dank aan alle gulle gevers. Dit bedrag is fantastisch maar nog niet genoeg. Vandaar ook mijn oproep aan jullie, donateurs, om anderen te benaderen waarvan jullie denken dat ze wellicht geïnteresseerd kunnen zijn.

Er is overeenstemming tussen beide dorpen om de menskracht (50 mensen per dag) te leveren voor het aanleggen van de 600 meter lange dijk. Deze families zullen een aanspraak hebben op een stuk grond in de nieuwe polder. De dijk zal in 4-6 weken aangelegd worden. Over de precieze verdeling van de grond wordt nu nagedacht.

Er is een leuke samenwerking ontstaan met de Hogeschool in Alkmaar. Er zijn 4 studenten die het project nog eens in detail doorrekenen, samen met hun docent. Hun bijdrage zal de totale kosten voor het project doen verlagen. Overeengekomen is dat 1 of 2 studenten ook meegaan naar MZ voor veld onderzoek en ervaring op te doen

De Gemeente Inhambane heeft het project gepresenteerd aan de provinciale overheden vanwege hun strategisch belang. Dat is een leuke opsteker maar kan ook tot verdere vertraging leiden. Het project ligt nu ter goedkeuring voor aan de 'gedeputeerde' in de provincie; (*secretario do estado*).

We maken zoveel mogelijk gebruik van lokale professionals: landmeter, timmerman, lasser, en hopen dat de gemeente een technicus ter beschikking stelt om kennis te delen.

De doorlatendheid van de veengronden is gemeten in het lab van de hogeschool, er is een eerste ontwerp van de sluizen en de verankering van de sluizen zal gedaan worden met duurzaam hout ter plekke. Ook is er een PowerPoint presentatie gemaakt in het Engels.

De crowdfunding situatie inclusief de toezeggingen bedragen rond de 12.000 euro. We hebben contact gelegd met de stichting Musole. Zij ondersteunen o.a. kleinschalige projecten in Mozambique en hebben de ANBI status. Twee donateurs hebben aangegeven een donatie te overwegen met de mogelijkheid van belastingaftrek. Dat is via Musole mogelijk. Dat is nu mogelijk.

Foto 1 zicht op de baai tijdens vloed

Ik heb begrepen dat het pilot project van 16 ha nu bijna vol gepland is met groente en zoete aardappel. Er is ook al rijst verbouwd en dat heeft 1000 kg opgeleverd.

Update 5: 500 families in Nhamua and Conquiana. (september 2023)

De fysieke uitvoering van het project is verschoven naar mei 2024 omdat de zee steeds ruwer gaat worden en de risico's dat er iets fout gaat, te groot zijn geworden. Dat geeft wel alle tijd om de voorbereidingen goed en in alle rust te regelen. Dat is ook nodig omdat de kwestie van wel of niet behoud van het mangrove bos nu prominent speelt.

Voortgang van het pilot project.

De bijgevoegde foto's geven een redelijk beeld van wat er nu gebeurt in het pilot project.

Foto 1 klaar gemaakt om te planten maanden

Foto 2 zoete aardappel is geplant. Oogst over 3 maanden

Situatie met mangrove

Een groep provinciale technici heeft overleg gevoerd. Men wil het liefste de mangrove bomen behouden. Helaas is het niet mogelijk om gewassen en mangrovebomen naast elkaar te laten groeien. Er ligt nu een voorstel van mijn kant om het verlies aan mangrove bomen in het projectgebied te compenseren door nieuwe aanplant langs de kust. Daar heeft de mangrove vroeger ook gestaan om het strand te beschermen tegen erosie. Helaas zijn de bomen destijds gekapt om als brandhout te dienen.

PS: voor degenen die een donatie overwegen en gebruik willen maken van belastingaftrek kunnen deze storten via de stichting Musole met vermelding van Nhamua. [Musole – Stichting Musole \(viagroen.nl\)](http://Musole – Stichting Musole (viagroen.nl)). [Meer donaties zijn zeer welkom!](#)